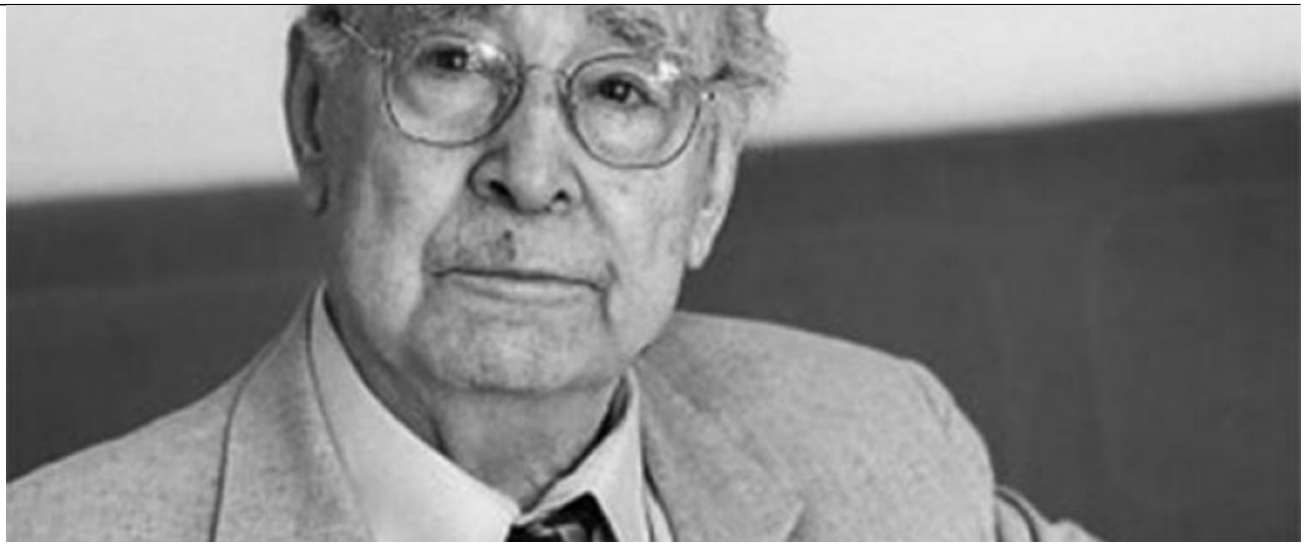

Prof. Molnár Tamás: Válság

2012 május 11. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

A címben használt szót egyre gyakrabban használjuk, és fennáll annak kockázata, hogy megszokjuk, élünk vele.

Ez elkerülhetetlen, mivel közhangulatunk vagy inkább civilizációs hangulatunk egyre inkább valamennyi hanyatló korszakéhoz válik hasonlóvá.

És a hasonlóság nemcsak ennyi: más világvégek (lásd Romano Guardini mintegy harminc év el?tti címét) kortársaihoz hasonlóan mi is tagadjuk azt, ami körülöttünk van és ami reánk vár. Jacques Bainville írta, hogy az emberek többsége sosem tud más utakat elképzelni, mint a családias megszokottat; a válsággal szembeütközünk és tragédiát hordoz, de nem éberséget.

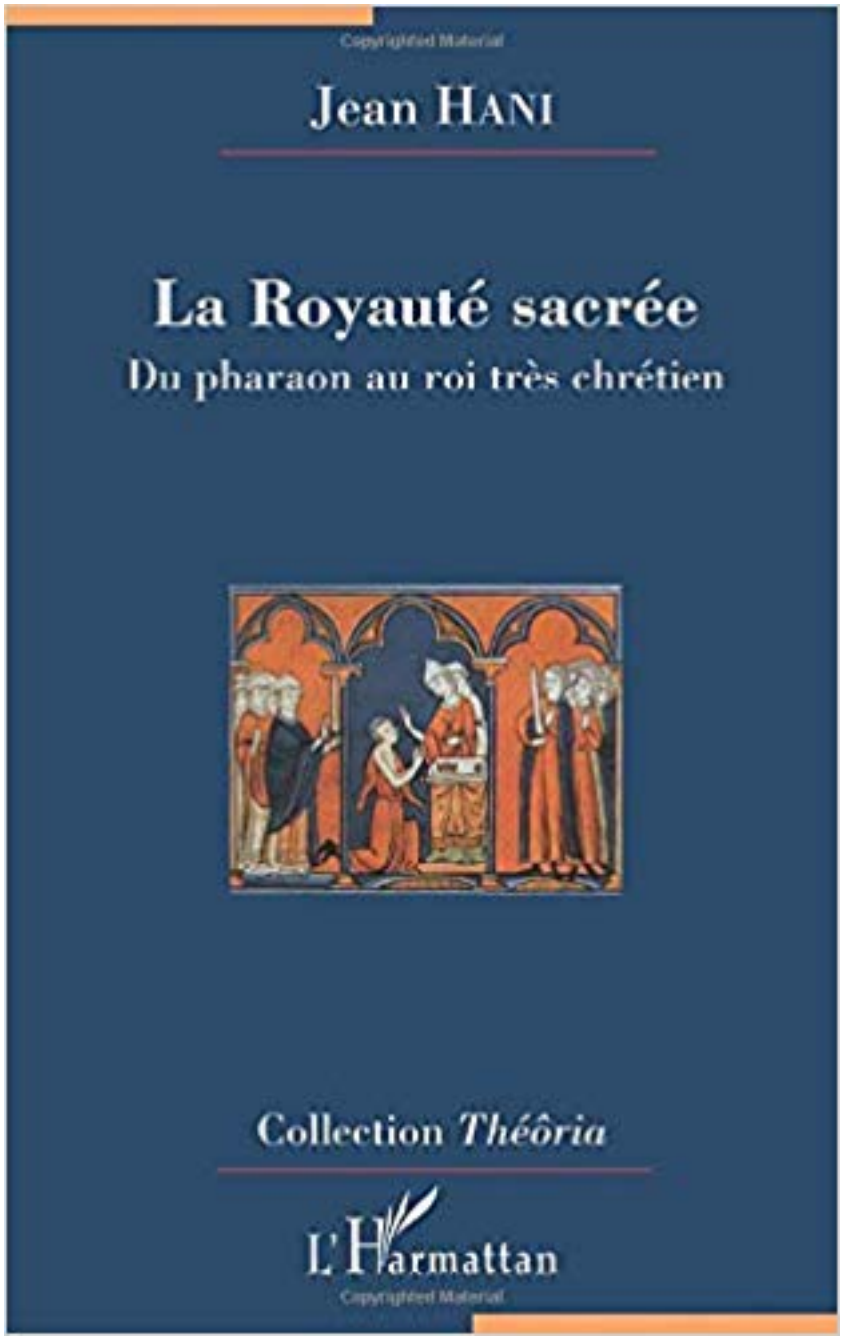
Írta: Prof. Molnár Tamás.

Mindazonáltal az elit valahogyan érzi, hogy világunk összeomlóban van, és többféleképpen reagál erre a kilátásra. Itt nem célom arról érvelni, vajon közeli vagy távoli-e ez az összeomlás, és milyen formát vehet fel; célom egynéhány adott válasz vizsgálata.

További megszorításom: nem a hivatalos elitek, kormányok, világszervek, vezet? médiák és bürokráciák válaszait vizsgálom, melyek általában meger?sítik, hogy a kilátások biztatóak, a GNP-k növekednek, több anyag lesz (az óceánok fenekér?l és az ?rb?l) az anyagi gyarapodás növekedéséhez, és több oktató televíziós m?sort fognak sugározni mindenki kulturálásának érdekében. Komoly agyak válaszait tervezem áttekinteni - írókét, gondolkodókét, tudósokét, prófétákét, pszichológusokét és papokét.

Eme emberek szerint a válság a két legid?sebb közintézményt, az Egyházat és az államot érinti. A modern politológusok elméleteivel szemben e két intézményt nem lehet szétválasztani, hasadásuk a válság els? lépcs?jét jelzi. A szent királyság (*La Royauté sacrée, Párizs, 1984*) c. munkájában Jean Hani úgy érvel, hogy a természetes egyenl?tlenség igényli a hierarchikus struktúrát, miáltal az egyenl?tlenség szociálisan integrálódik. Máskülönben el?áll a rendetlenség, a társadalmat összetartó er? porózus, rideg lesz és a politikai test szétesik.(1) Ebben az elemzésben a császár vagy király az istenség képviseletében együtt tartja az épületet (Egyiptom, Perzsia, Júdea, Kína, Japán, középkori államok stb.), de alá van vetve bizonyos népi felavatásnak közfelkiáltással inkább, mint szavazással.

Jean-Pierre Dupuy az École Politechnique-t?l Rendek és rendetlenségek (*Ordres et désordres, Párizs, 1982*) c. m?vében kiegészít? tézist állít fel, mell?zve a királyságot. A modern társadalom válsága azzal a ténnyel magyarázható, hogy maga mögött és fölött nem ismer el referenciarendszert, így a polgár nem transzcendens rendez?elvet vagy hatalmi forrást ismer el. Mivel mindenki egyenl?, mint a gázmolekulák egy tartályban, a folytonos mozgatás t?nik egyetlen ,,törvénynek" lenni, mely mozgatás motiválna minden molekulát a csúcsra kerüléshez. Ez pontosan az, amit a klasszikus szerz?k ,,anarchiának", a demokrácia bels? logikája miatti végterméknek hívnak.

A Sorbonne-on nemrégen (a ,,legitimitásról") tartott el?adásom során egy kérdésre válaszolva azt sugalltam, hogy a fenti két elemzés egyes kontinentális nemzeteknek az Egyesült Államokkal szembeni eltér? állapotából jött létre. Az el?bbiek (a paradigma itt Franciaország) radikális forradalmon mentek keresztül, amelyben jelképesen lefejezték a szakrális referencia rendjét, mind az Egyházat, mind az államot.

Az el?álló népi szuverenitás valóban Dupuy tézisének felel meg, mivel a polgároknak kétségeik vannak saját ,,szuverenitásuk" érvényessége fel?l, miközben a választottaik gyakorlatilag egy oligarcha osztálynak megfelel?en viselkednek, állandóan saját érdekeikkel tör?dve (hatalomnövelés, újraválasztás, meggazdagodás), és csak kis id?t fordítanak az általuk képviseltek ügyeire.

Álarcot tesznek fel (a görög tragédiák persona-ja), amely lehet?vé teszi számukra két szerep eljátszását. Ellentétben azon nemzetekkel, melyek *,,megölték Istenüket és királyukat"*, én így folytattam: az Egyesült Államok nem ment keresztül e fordított *metanoián*, nem választotta le magát az ?si (angol) alkotmányról, a Bibliáról és e fels? referenciahálózatról.

Az amerikai polgári társadalom anarchiája ellenére gyakorlatilag az egész polgárság kitart ,,az Isten alatt állás" hitében, és egy olyan kormányrendszer mellett, mely hasonlít a korai puritánok városi gy?léseire, tehát kitart egy félvallásos intézmény mellett. Amerika lakosságának talán már fele ateista és erkölcstelen, cinikus és érzéketlen;

de a köztársalgás nem vált le az Isten akaratából történt eredetér?l.

A vitát mégsem zárjuk le ilyen megfontolásokkal; csupán egy kiindulópontot szereztünk, melyb?l értelmet nyer a válság.

A helyzetek nem statikusak, hanem egy divatos irányt követnek, ahogy az nyilvánvalóvá válik, mivel még az Egyesült Államokban is megfigyelhetjük hatalmas népcsoportok elidegenedését a nemzeti eszmékt?l, erkölcst?l, törvényi rendszerekt?l, vallásoktól, intézményekt?l - s?t magától a népi szuverenitás eszméjét?l is.

Mindenekel?tt olyan elidegenedést, melynek megszokott formája most növekv?en er?szakos - kezdve a sztrájkokkal a terrorizmuson át a gyermekekkel való visszaélésekig és a törvényesített abortuszig -, nem lehet egyszer? statisztikai, jobb játszótéri vagy további szociálpszichológiai probléma. Úgy látszik, hogy az elhidegülés be van építve a tömegipari társadalmak mindennapi életrutinjába. Ha kiemeljük a rutint és az azt fenntartó prosperitást, a szakadék alja nem is észlelhet? mélységben van.

Ennélfogva a válság más elemz?i a szociális és politika alatti megfigyelési platformra ereszkednek. Egyik közvetlenül alatti platform megfigyel?je szerint a válság mélyebb oka a mi lélektani víziónk.

A század közepe táján mi ezt még mély pszichológiának hívtuk, úgy teoretizálva, hogy az általános rossz közérzetet az egyéni kéjvágynak ütközései okozzák, amint annak gerjedéseit a reális világ akadályozza. Freud illúziója (a pontos ellentéte annak, amit ? Egy illúzió jöv?je - *The Future of an Illusion*-ben ajánlott) a vallással kapcsolatban az volt, hogy az ember felszabadulhat pszichéjének viharos impulzusai alól (els? lépés), és (második lépés) a pszichoanalizált egyének ütközésekt?l mentes világot fognak létrehozni, egy felszabadult emberiséget.

Junggal és követ?ivel a szín az egyének minidrámáitól a kollektív történelmi dimenzióba lépett, az ?stípusokhoz, melyekt?l lelki struktúráinkat kölcsönöztük. Freud számára a vallás illúziók széles hálózata volt; Jung számára viszont a vallás és a még mélyebb rétegek megtagadása volt a tényleges forrása a modern páciensnél és általában a modern embereknél található jelenségeknek.

Így a ,,válság" más arculatot kapott: civilizációs jellege lett, mi több, esetleg ciklikus, talán kozmikus jellege. Mindenesetre egy teljesen új ,,mélység" vált bizonytalanul láthatóvá a pszichében, a viselkedésben, az ember történelmi létezésében, egy a strukturalisták, egzisztencialisták, hermeneuták és mitológusok által vizsgált mélység.

Érdekes, hogy ez az új mélység valami közöset mutat fel a legújabb matematikával és nukleáris fizikával: mindkét terület, úgy a lélektani, mint a tudományos, feladta a közérthet?ben, a racionális ítélkezésben való alapítását.

A matematikából játékelmélet lett, gyökerei többé nem az észlelhet? világban, hanem tetsz?legesen szaporított megállapodásos jeleiben vannak; a pszichológia, kiterjesztve az antropológia- és a kultúraelemzés felé, elhagyta bizonyíthatóan öntudatos területét, s?t a konvencionális tudatalatti területét is, alávetve magát ama kollektív mítosznak, hogy senki sem képes megbizonyosodni önvizsgálat útján. Levi-Strauss írja: *,,A dolgok úgy történnek, mintha a társadalom és a kultúra a halál problémájára adott válaszként jelennének meg: a társadalom azért van, hogy elhárítsa az állat (ember) haláltudatát, a kultúra pedig az ember létezésének tényére adott válaszként jön létre"* (*Paroles données, Sorbonne lectures, 1984*).

Ezek után hogyan lehet a létezést és a kultúrát egyébnek, mint elidegenít?nek tekinteni? Másokat is idézhetünk, de úgy tetszik, hogy azon munkák összegz?je nem más, mint az ember, az öntudat, a jelentés, a törekvések, a civilizáció egyenes leszólása.

Egy pillanatra visszatérve Jean Hanihoz és J.-P. Dupuyhez, evidenssé válik, hogy a Levi-Strauss és mások által bemutatott infrastruktúrára nem lehet ,,megszentelt világot", de még jól rendezett politikai testet sem építeni. De kövessük csak Jung útját. James Hillman megkísérli a pszichét ,,rehabilitálni" úgy, ahogy mások, például Saussure és Benjamin Whorf a nyelvet ,,rehabilitálták".

Mit céloztak e törekvések? Céljuk bemutatni, hogy a psziché (vagy a nyelv) független jelenség saját struktúrájával, és nem rendelkezik egy alapréteggel az öntudatban és az értelemben. Whorf számára a nyelv jelek hálózata, mentes az ember érzékleteinek szolgaságától és a bels? élett?l, amelynek régi elméletek szerint kell kifejeznie, a nyelv valójában saját szabályainak megfelel?en diktálja, hogyan érzékeljünk dolgokat és miket állítsunk azokról. Röviden, egy önmagában zárt rendszer, struktúra, mely meghatározza gondolatainkat és viselkedésünket.

Amint Jean Brun professzor írja (Az ember és a nyelv - *L'homme et le langage*, Párizs, 1985), ebben az elméletben elvész az isteni és az emberi dimenzió, a szavak modulációja, amint azok költ?iséget, titokzatosságot, szerelmet és félelmet fejeznek ki.

Hillmannál a psziché is hasonló: vak lüktetések (*pulsion*) kötegeiként létezik, melyek mindegyike akadálytalan önkifejezés akaratával rendelkezik. A vak lüktetések és önkifejezések voltak azok, amit a pogányok (mindig a görögök, akik ,,jó pogányok" voltak) isteneknek hívtak, miáltal az ösztönéletet istenesítették és felszabadították azt a közösség és a hatóságok gyámsága alól.(2)

A kereszténység határozottan beavatkozott e vak lüktetések szabad életébe; ezeket általában az ördög birodalmába utalta. A vak lüktetések Hillman, Foucault és mások értelmezésében b?nökké váltak, fizikai energiájuk el lett nyomva. A kétezer év kereszténység megcsonkította ?ket, és az orvosi gyakorlat betegségként diagnosztizálja ezeket. Csak *,,a jón és ördögin túli"* visszaállított pogány nézet lesz képes a pszichikai ,,betegségek" eltörlésére, a szimptómák pozitív szemléletére.

Itt van tehát számunkra az ember modern pszichológiai képlete, amely össze van kötve a rossz politikai közérzettel, és nagymértékben okozza is azt, és amit mi a válság kifejezett jelének hívtunk. Hogyan kell értelmeznünk közös jelentésüket?

A közösség szintjén azt mondhatjuk a válságról, hogy az a társadalom (nemzet, család) elkülönülése a transzcendenst?l, annak megszemélyesítését?l és jelképeit?l. Nem lehetetlen, hogy jelenleg anélkül, hogy tudnánk err?l, új kapcsolat jön létre a társadalom és annak gondviselésszer? ügynöke között. Kérdés, melyet itt nem kísérelek meg elemezni, hogy vajon a szentségtelenített, önvonatkozó társadalom életképes-e, vagy pedig a lelkileg önálló társadalmak történelmi korszakába lépünk.

Mostanság ezek éppen azok, amelyeket totális társadalmaknak kellene hívnunk (melyeket A. Zinovjev félelmetesen prózai módon írt le), elhanyagolva itt a kötelez? Hitler- és Sztálin-hivatkozást, mintha a jelenség máshol nem lépne fel, hozzánk közelebbi helyen is.

Mint korábban mondtuk, nem lehetetlen, hogy a társadalmak Istent?l el?zött állapotban is élhetnek. A válság intézményessé válhat. Mégis, most sokkal közelebb kerülünk a válság megvilágításához, ha megvizsgáljuk a szintet, melyen a modern pszichológia m?ködik.(3) A társadalom Istent?l elkülönülésének (ez az els?, fenntartva korszakunknak) párhuzamosa az egyén pszichéjének elkülönülése az erkölcsi ítélett?l.

A társadalom, mondják szerz?ink, nem tud létezni a szerkezetébe épült transzcendens nélkül; a lélek szintén csenevész marad vezet? erény megtanulása nélkül. Jung, Hillman, Foucault és Levi-Strauss el?feltevései: *(a)* hogy amit mi erénynek (erkölcsösség, a jó megkülönböztetése a rossztól) tartunk, az feltételes, az Isten és ember keresztényi nézetét?l függ?, és hogy *(b)* más nézetek fölé helyezett, azokat önkényesen akadályozza. A keresztény nézet elég életer?s volt ahhoz, hogy eszméire felépüljön egy civilizáció, de most már, Hillman szavaival élve, *,,civilizációhordozónak nem alkalmas"*.

Összegezve, most már akadályozza a psziché energiáját: lelki rendetlenségek és betegségek szimptómáit okozza. Most át kell térnünk az emberi viselkedés kereszténység el?tti vagy utáni megértésére, és meg kell szabadítani a lelket a kereszténység erkölcsi kötelmeit?l.

Így érünk a válság harmadik összetev?jéhez, a vallás síkjához. A kortárs elit (a miszticizmus és mítoszok filozófusai, antropológusok stb.) ,,gnosztikusnak" címkézhet?, de csak abban az esetben, ha a terminus alatt nem az els? századok valamely szektáját, például a f? mozgalmat, a valentiniánusokat értjük, hanem Gilbert Durand átfogó meghatározását: *,,A gnózis a teljessé tett és üdvözít? tudás."* Ebben az értelemben nem szükséges aprólékosan vizsgálnunk a második és harmadik századi keleti mediterrán térséget, hanem meg kell találnunk az emberek egy titkos doktrína által való megváltása iránti el?szeretetét, amelyben avatottnak kell lennünk, hogy hatékonyságot érjünk el.

Ez a doktrína (melyr?l kés?bb részleteket látunk) válságok idején mindig népszer?,(4) mivel a hiteltelenedett keresztény teológia és dogmatika után - amellyel sok nép nem akar társulni, vagy azt állítja, hogy jobb változatokat talált - a második legjobb választást kínálja a tanult és kísérletez? fejek számára.

Visszatérve a mi id?nkhöz, így egyfajta ,,új vallás" állt el?, amely *,,a filozófusoké, nem Jézus Krisztusé"*, amint ezt

három évszázada Pascal nagy pontossággal állította.

Ez egy értelmiségi munka eredménye, amely egyenl? távolságra van a korábbi évtizedek durva hitetlenségét?l és a hagyományos monoteizmustól. Sok helyen jut kifejezésre az ezotericista tanulmányban, a keleti vallásokban, Eliade munkáiban, az iszlámológiában és nyugati tudósok kis csoportjában úgyszintén.(5) Szinkrétikus doktrína (több doktrína keveréke, mint általában bizonytalan id?kben lenni szokott), f? terjeszt?i mégis azt állítják, hogy ez lenne a legegyetemesebb az emberiség történetében.

René Guénon és sok tanítványa - akik között F. Schuon, M. Eliade és több alkimista, neo-plátonista, asztrológus és szimbolista tanítvány - egy Nagy Hagyományt posztulál, mely olyan öreg, mint az emberiség, és szokás szerint mindenütt jelen van, de csak Indiában, Tibetben és még néhány helyen maradt fenn. De fennmaradt az öreg nyelvekben is (szanszkrit, s?t görög, latin, arámi, perzsa, kelta stb.), és régi építészeti rajzokban, szent rítusokban és jelekben, sámánizmusról és próféciákról szóló feljegyzésekben is. Ez nem egy hagyomány a sok közül, hanem az örökké átható dokumentációja az ember és a valóság közötti els? és ?si találkozásnak, ez az ?si-Élmény (Ur-Erlebniss) és kifejezi ama valóságot az emberi/isteni megnyilatkozások minden szintjén.

Guénon munkái, melyek ma rendkívül befolyásosak, a legapróbb tudományos igényeket is kielégítik, amint ? el?rajzol etimológiákat, intézményeket, jelképeket és ceremóniákat a Nagy Hagyománynak mindenütt egyforma értelmezéssel való bemutatására.

A rossz érzést, melyet sok, f?leg keresztény olvasó érez Guénonnal és iskolájával szemben, a m?veiket átjáró kvázi-gnosztikus leveg? okozza. Ugyanakkor sok olvasót vonz a megváltásos arculat. Mert, mi is mindenekel?tt minden gnózis titka?

Összehasonlíthatatlan antikvitást mutat, amely mellett minden más hitrendszer csupán képzés, az eredeti tompított fénynek, félig elfelejtett igazságoknak romlott változata. A gnózis a történelmen túli kortalan korig ér el, amikor közvetlenül megtapasztalták az isteni er?t, és ihletését rögtön lefordították közösségekbe és m?emlékekbe, melyek megragadták szellemét.

Összehasonlítva, mi egy szentségtelenített korban élünk, egy prózai ciklusban, Hesiodos és Ovidius vaskorszakában, egy profanizált történelemben, amelyben a kereszténység, a központi vallás szintén megosztja a valóság drámai félreértését. Nem vitás, hogy kortársaink szintén érzik az isteni er? e félreesését; szekták burjánzanak, követ?ik a kereszténységen kívül keresik a megváltást: karizmatikus mozgalmakban, szabadk?m?vességben, ökumenikus szinkretizmusban, újpogányságban, okkult tanításokban, marxizmusban.

Többen szolgáltatnak bizonyítékokat (hogy csak a legtiszteletreméltóbbakat említsem, *Guénon, J. Ellul, H. Corbin, J. Campbell, C. G. Jung*) arra nézve, hogy a kereszténység, mint általában a monoteizmusok, eltérés a Másik Hagyománytól, folyamat a Kimondhatatlan Tudás rontására, mígnem tudománnyá, szociális munkálkodássá, az anyagi megfontolások uralkodásává, szekularizálássá nem vált.

A kereszténység és civilizáció jelenlegi helyzete találkozott a görögökkel, rómaiakkal és másokkal - ez éppen a válság -, és annak elkerülhetetlenségét bizonyítja, hogy reánk ereszkedett az utolsó ciklus, a (hinduista) Kali-Yuga, amely után helyreáll a Nagy Hagyomány, de a mi felfogásunk számára és elsötétült értelmünk el?feltevései számára felismerhetetlenül.

Röviden, ezen gondolkodók szemében a mi korszakunk a régi hitek testét idolatriába kövesítette, míg Isten el van ?zve - ez alapvet? gnosztikus doktrína. A válság ekkor önállandósító; gyakorlatilag mélyül, mert a technológia és a felületes szociális rendszerek korszaka az emberi fajta állandó jelképeit feledésbe kényszeríti.

Semminek nincs többé viszonyítási alapja; a mikrokozmoszt leválasztották a makrokozmoszról, az irodalmat a mítoszokról, a m?vészetet a jelképezésr?l, a tudományt (gnózis) a szent ismeretekr?l, asztrológiáról, alkémiáról. E pontnál tudjuk helyesen kiértékelni Jung ?stípus elméletét, amely megfelel Guénon elfelejtett világjelképeinek, mint a kerék és annak küll?i, a virág (rózsa, lótusz, liliom), a koncentrikus körök, a szent hegyek (piramisok, ziccurátok, a jávai Borobudurhoz hasonló templomok, a barlangok, labirintusok, a dóm, az élet fája, a világ tengelye (*axis mundi*) és még sok más.

Most már jobban meg tudjuk érteni a gnózist, mint totális és megváltó tudást, amely mérhetetlenül régebbi, mint a ,,jövevény" vallások, melyek világos nappal dolgoznak, és megakadályozzák a hív?nek Istennel és kozmosszal való integrációját.

Ahogy Guénon írja, *,,A racionalizmus saját dimenzióira kisebbíti az egyént, és megfosztja ?ket azon képességeit?l, melyek segítségével a transzcendenssel kommunikálhatna. És a protestantizmus meg a humanizmus voltak az el?futárok"*.(6) Egy másik munkájában ezt írja: *,,Az alapelvekt?l való távolság növekedésének vagyunk tanúi, ami egy degenerációs folyamat, a keleti bölcsességb?l való kiesés."*(7) Valójában ez egy bölcsesség, mellyel a régi emberiség rendelkezett; lényege az emberi rendnek a kozmikus rendhez való alkalmazkodása, amit minden emberinek tükrözni kell.

,,Kizárólagosan modern az az elképzelés, hogy az emberi történet el van szigetelve az egyetemes harmóniától; ez minden hagyományos felfogással ellentétes, mely felfogások azt állítják, hogy a kozmikus és az emberi rend között állandó és szükséges viszony van."(8) Jung, Jean Hani, Dupuy, Eliade stb., ugyanegy nyelven beszélnek.

Amit itt a Nagy Hagyományról, az ?stípusokról, a lélek ciklikus mutációiról és a valaha ismert, de most elvesztett harmóniákról elmondtunk, azt sugallja, hogy nem mindenki szenved a válságtól, melyet én megkíséreltem vázolni.

A kereszténységet sokan úgy ítélik meg, hogy az már a kozmikus metamorfózisok szemétdombjára van dobva; mások tagadják civilizációs fontosságát; megint mások, akik azt állítják,
hogy meg akarják reformálni, és meg akarják menteni saját bels? kísértéseit?l idegen és pusztító szuperdoktrínák kezei közé nyomják. Mindenesetre mi megértettük, hogy egy új, de igen régi hitrendszer gy?zedelmeskedik az elit értelmiségiek között.

Nem szükséges erre nézve több kézzel fogható bizonyíték, mint a mai mesterdiszciplínák összefolyása az ,,új hit" megalakításában és annak körülrendezése a titkosság és mélység hírnevével. További meger?sítést kapunk Joseph Campbell(9) nagyon befolyásos kötetsorozatából.

Az ? Ezerarcú h?sében (Hero with a Thousand Faces, Bollingen Series, Princeton, 1949) Campbell oly sok el?d után azt állítja, hogy *,,amikor egy civilizáció elkezdi átértelmezni mitológiáját, az élet kimegy bel?le, a templomokból múzeumok lesznek"*. Pontosítva: a kereszténységnek mitológiává tevésével, Campbell nem csupán élettelennek látja azt, de hozzá is járul kiszárításához és tagadásához. E monumentális munkának az a tézise, hogy széles egysége van a mitikus istenkeresésnek.

Akit mi sok és különböz? ,,arcként" és ,,álarcként" érzékelünk. Ám a végkövetkeztetés az, hogy nincs isten, csak álarcok vannak és azok egyenérték?ek, valójában azonosak. Valamennyi vallás egysége a kereszténységet a régi mítoszoknak csupán egyik utánzójává, újrajátszójává teszi.

A Keleti Mitológia (3. sz. kötet) több száz oldalon bizonyítja a leírások majdnem teljes azonosságát a perzsa, hindu, egyiptomi hitek esetében az Istenek/próféták születésének (Osiris, Zoroaster, Mózes, Romulus, Oedipus, Buddha, Jézus) (10) nem tisztázható körülményeir?l, a legendák szerinti elbujtatásukról, megtalálásukról, titkos felnevelésükr?l, az emberek közé visszatérésükr?l, megölésükr?l és glóriában való visszajövetelükr?l.

Igaz, Campbell kivételt tesz Jézus és a kereszténység esetében, mert ? az egyetlen a vallási h?sök és a vallások között, aki ténylegesen belép a történelembe, személyes és szociális üzenetet hozva. Ez azonban nem feltétlenül el?ny, ha Corbin véleményét figyelembe vesszük: a titkos életm?t?l a beavatatlanok számára is érthet?re térés a szekularizáció veszélyével jár, a világi gondok felszívásával - és ez végül és visszavonhatatlanul a katolicizmus esete is, a Perzsa Iszlám e nagy tanulmányozója szerint.

Campbell pontról pontra dokumentálja (olyasvalamit, ami Voltaire és Lessing ateista generációjának még nem állt rendelkezésre) valamennyi világvallás/mítosz analógiáját még akkor is, ha hasadásokat alkalmaz például kelet és nyugat között Irán demarkációs vonallal.

Lényegében arról van szó, hogy ? hozzájárul az ,,elit vallás" kimetszéséhez, melyet én az el?z?kben próbáltam azonosítani. Egy jellemz? történés mutatja be a kutató elitnek a vallásos igazság fölé növését: *„Mezopotámiában 2500 körül egy mitikus szétválási pszichológia törte el az isteni és emberi identitás régi igézetét, amely szétválást örökölték a kés?bbi nyugati mitikus rendszerek"* (Keleti Mitológia - Oriental Mythology, 500. oldal).

És korábban: *,,Az Abszolúttal kapcsolatos intuícióikat az emberek megpróbálták kifejezésekkel megjeleníteni: nyugaton mi Istenként személyesítjük meg, keleten Lényként vagy Nemlényként van személytelenítve"* (u.-ott, 313. oldal).

A voegeliniánusok bosszantásának kockáztatásával azt kell mondanunk, hogy mentoruk egyetértett volna: Voegelin a ,,lét isteni alapjáról" beszélt, ami tág kifejezés, és nem magyarázza meg (mert ez valószín?leg lehetetlen) ,,a mitikus szétválás pszichológiáját", *,,az ember és az isten identitása régi varázslatának összeomlását"*.

Túl a tudományos terminusokon, ezek a nézetek úgy Voegelin, mint Campbell számára egy fejl?désre mutatnak az eredeti mítosztól egy új pszichológia felé, azaz a valaha valósnak hittnek fokozatos bels?vé tétele felé. Válságban van-e a mi civilizációnk? Igen. Megkíséreltük bemutatni ennek létrejöttét a politikaitól a pszichológiai és vallási síkig. Nem az a legfontosabb, hogy a válság hanyatlás, és ha igen, akkor visszafordítható-e. Történelmi esemény lévén, világos, hogy a nép és az elit is megérzi.

Leszivárog az utóbbitól az el?bbiig, és így felismerhet? a valóság minden irányának szubjektivizálódásaként. Kérdés, hogy a kívülr?l, a túlról meg nem támasztott emberi és társadalmi lélek el tudja-e viselni a terhet?

[Modern Age, 1987, nyári szám. *Fordította: Bérczy Márton*]

Jegyzetek

1. Egy mostani eset megvilágítja ezt. Mikor 1970-ben Yukio Mishima japán író saját patrióta milíciája el?tt harakirit követett el, a modern, demokratikus, ipari Japánban nagy zavarodottságot okozott. A fiatal Mishima válsága 1946-ban kezd?dött, amikor MacArthur sürgetésére a császár kinyilvánította, hogy nem isteni személy, csupán ember. E durva demitifikálás Mishima rögeszméje maradt, és hara-kirije nemzeti lehangoltsággá vált.

2. Rögtön látjuk az okát Plátó modern elutasításának és a Dionysosnak, valamint a bevezetési misztériumoknak adott preferenciának..

3. Mondanunk sem kell, hogy el kell ismerni a pszichológiai közelítések változatainak létezését. Úgy t?nik, el kell ismerni mégis, hogy a Jungtól és iskolájától származó a legbefolyásosabb talán azért, mert történelmi, filozófiai és vallási dimenziókkal lép fel.

4. Ahogy ez a második században történt, amikor Szt. Irenaeus megírta alapmunkáját az általa közvetlenül észlelt tárgyban (Az eretnekek ellen - Adversos Haereses).

5 Mióta megjelent Raymond Ruyer Princetoni Gnózisa, az abban tanulmányozott csoport lett az ilyen okos tudós csoportok modellje.

6 A mennyiség uralma és az id?k jelei - Le R?gne de la quantité et les signes des temps (Paris, 1945), 258. oldal.

7 A modern világ válsága - La crise du monde moderne (Paris, 1946), 18. oldal.

8 Hagyományos formák és kozmikus ciklusok - Formes traditionnelles et cycles cosmiques (Paris, 1970), 14. oldal.

9 Isten álarcai - The Masks of God, négy kötet (New York, 1959-68).

10 Ellenállhatatlanul gondolunk egy másik eklektikus korra, Róma harmadik századára, amikor Alexander Severus császár magánkápolnájában Ábrahámot, Zoroastert, Jézust, Osirist stb. imádta.

www.regnumportal.hu - *A Flag Polgári Magazin partnere*

Ajánló